

ประกาศกรมแพทยทหารบก
เรื่องคำแนะนำการป้องกันและเฝ้าระวัง
การปฐมพยาบาลและการรักษาพยาบาลการบาดเจ็บจากความร้อน

ให้ยกเลิก ประกาศกรมแพทยทหารบกเรื่อง คำแนะนำสำหรับ ผู้บังคับหน่วย ผู้ฝึก ครูฝึก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การปฐมพยาบาล และการรักษาพยาบาลการเจ็บป่วยจากความร้อน ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และให้ใช้ประกาศกรมแพทยทหารบกฉบับนี้แทน

เนื่องจากปัจจุบันสภาพอากาศทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเกิดจากสภาวะโลกร้อน ทำให้อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์เพิ่มสูงขึ้นกว่าปกติและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการฝึกและการปฏิบัติการทางทหาร จึงอาจเกิดการบาดเจ็บจากความร้อนจนถึงขั้นทุพพลภาพหรือเสียชีวิตได้ ซึ่งการบาดเจ็บจากความร้อน เป็นสิ่งที่ป้องกันได้ ผู้บังคับบัญชา ทุกระดับ ผู้ฝึก ครูฝึกและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญในการป้องกันมิให้เกิดการบาดเจ็บ จากความร้อน และปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมแพทยทหารบกอย่างเคร่งครัด ดังนี้

๑. สาเหตุ การบาดเจ็บ จากความร้อน (Heat Injuries) เกิดจากร่างกายได้รับความร้อนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและร่างกายสะสมความร้อนจากการฝึกและการออกกำลังกาย โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีอุณหภูมิสูงและความชื้นสัมพัทธ์สูง (อากาศร้อนอบอ้าว) เช่น ช่วงก่อนฝนตกหนัก ร่างกายจะไม่สามารถระบายความร้อน ได้เหมือน ปกติ จึงเกิดความร้อน สะสมในร่างกายเพิ่มขึ้น ทำให้มีอุณหภูมิกายสูงเกินกว่าปกติ จนเป็นอันตรายต่ออวัยวะและระบบการทำงานของร่างกายอาจเสียชีวิตหรือสมองพิการถาวรได้ การบาดเจ็บจากความร้อน พบว่าเกิดขึ้นเสมอในห้วงการฝึกและการปฏิบัติการทางทหาร

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ จากความร้อน ได้แก่ สภาพอากาศร้อนจัดและ มีความชื้นในอากาศสูง ไม่มีลมพัด พื้นที่ฝึกและออกกำลังกายเป็นพื้นซีเมนต์หรือลาดยาง ความพร้อมด้าน ร่างกายของทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกับอากาศร้อนและการฝึก การใส่เสื้อผ้าหนาและปกปิดร่างกายมิดชิดเกินไป ทำให้ร่างกายระบายความร้อนได้ไม่ดี มีอาการป่วย มีโรคประจำตัว การออกกำลังกายหรือฝึกหนักเกินไป การดื่มน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย และการ รับประทานยาบางชนิดที่มีผลในการขับปัสสาวะหรือยาที่ยับยั้งการหลั่งเหงื่อ

๒. บุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากความร้อน ได้แก่

๒.๑ บุคคลที่ร่างกายไม่แข็งแรง

๒.๑.๑ ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายมากกว่า ๒๘ โดยคำนวณจากสูตร

ค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index: BMI) = น้ำหนักเป็นกิโลกรัม / (ส่วนสูงเป็นเมตร)^๒

๒.๑.๒ ผู้ที่มีร่างกายไม่เคยชินกับการออกกำลังกาย การฝึกและความร้อน

๒.๑.๓ ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อย่างหนักภายใน ๑ สัปดาห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วง ๒๔ ชั่วโมง ก่อนเข้ารับการฝึก

๒.๑.๔ ผู้ที่ตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะหรือมีประวัติใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ๓ วันก่อนเข้ารับการฝึก

๒.๑.๕ ผู้ที่มีอาการป่วยก่อนเข้ารับการฝึก เช่น มีไข้ เป็นหวัด ท้องเสีย หอบหืด เป็นต้น

๒.๑.๖ ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ถูกทำร้ายร่างกาย จน กล้ามเนื้อฟกช้ำอย่างรุนแรง และยังไม่ปรากฏอาการอยู่ เมื่อเข้ารับการฝึก

๒.๑.๗ ผู้ที่อดนอน พักผ่อนไม่เพียงพอ (นอนหลับน้อยกว่า ๘ ชั่วโมงต่อวัน)

๒.๒ ผู้ที่มีโรคประจำตัวที่ต้องรับประทานยาเป็นประจำ หรือต้องรับประทานยาบางชนิดซึ่งทำให้การระบายความร้อนจากร่างกายทางเหงื่อได้ลดลง น้ำมูกยาแก้แพ้ ยาแก้ท้องเสีย ขับปัสสาวะ ยาจิตเวช เป็นต้น

๒.๓ ผู้ที่เคยมีอาการบาดเจ็บจากความร้อนมาก่อน

๒.๔ ผู้ที่ได้บริจาคโลหิต ภายใน ๓ วันก่อนเข้ารับการฝึก (ทั้งนี้ไม่แนะนำให้ทหารใหม่ขณะอยู่ในช่วงการฝึกบริจาคโลหิต ถ้าไม่จำเป็น)

๓. อาการ

๓.๑ การบาดเจ็บจากความร้อน แบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม ตามระดับความรุนแรง ดังนี้

๓.๑.๑ การบาดเจ็บจากความร้อนแบบไม่รุนแรง

ผดผื่นคันจากความร้อน (Prickly heat) เป็นผื่นแดงคัน มักพบที่ผิวหนังบริเวณที่สวมเสื้อผ้า เนื่องจากมีการอุดตันของต่อมเหงื่อที่ผิวหนังบริเวณดังกล่าว ทำให้เกิดการอักเสบแบบเฉียบพลันของต่อมเหงื่อมีอาการคันเป็นอาการเด่น

บวมแดด (Heat edema) เป็นอาการบวมและตึงของมือและเท้า ซึ่งจะเกิดขึ้นใน ๒ - ๓ วันแรกที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ร้อน ส่วนใหญ่จะบวมที่เท้าขึ้นมาถึงข้อเท้า มักไม่ลามขึ้นเกินหน้าแข้ง เกิดจากการขยายตัวของหลอดเลือดบริเวณผิวหนังและมีสารน้ำคั่งในช่องว่างระหว่างเซลล์ในบริเวณแขน ขา

ลมแดด (Heat syncope) มีอาการหน้ามืด ตัวเย็น เป็นลม หหมดสติจากภาวะของความดันโลหิตต่ำจากลักษณะท่าทาง ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของหลอดเลือดส่วนปลาย การลดลงของการตั้งตัวของหลอดเลือดและการพร่องของปริมาณสารน้ำในร่างกายอันเนื่องมาจากความร้อน

ตะคริวแดด (Heat cramps) เป็นการหดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อที่บังคับไม่ได้ ทำให้เกิดอาการปวด มักพบอาการตะคริวที่น่อง ต้นขา และกล้ามเนื้อหน้าท้อง ในขณะที่ออกกำลังกายหรือหลัง ออกกำลังกายหลายชั่วโมง ภาวะดังกล่าวนี้มักพบในผู้ที่ไม่มีเหงื่อออกมากและดื่ม น้ำเปล่าไม่มีเกลือแร่ผสม ตะคริวสามารถหายได้เองแต่อาการปวดกล้ามเนื้ออาจจะยังปรากฏอยู่

เกร็งแดด (Heat tetany) เกิดจากการหายใจหอบมากเกินไป ส่งผลให้เกิดความเป็นด่างในเลือดจากการหายใจ (Respiratory alkalosis) มีอาการเหน็บชา เกร็งกล้ามเนื้อ มักเกิดในสภาวะที่ได้รับความร้อนอย่างมากในช่วงระยะเวลาสั้นๆ

๓.๑.๒ การบาดเจ็บจากความร้อนแบบรุนแรง

เพลียแดด (Heat exhaustion) เป็นกลุ่มอาการที่มีอาการไม่จำเพาะเจาะจง เช่น มึนงง อ่อนเพลีย ไม่มีแรง คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ อาจมีอาการเป็นลมหรือความดันโลหิตลดต่ำลงอย่างรวดเร็วเมื่อเย็น เหงื่อออกมาก หายใจเร็ว หัวใจเต้นเร็ว มีไข้ ตั้งแต่ ๓๗.๘ แต่ไม่เกิน ๔๐ องศาเซลเซียส เมื่อวัดทางทวารหนัก (กรณีหน่วยฝึกทหารใหม่แนะนำให้วัดทางรักแร้ ซึ่งจะพบว่ามอดุณหภูมิร่างกาย ตั้งแต่ ๓๖.๘ แต่ไม่เกิน ๓๙ องศาเซลเซียส) แต่ยั้งรู้สึก ระบบประสาทส่วนกลางอาจยังทำงานได้ตามปกติหรือไม่ก็ได้ มักเป็นอาการร่วมกับภาวะขาดน้ำและเกลือแร่ การบาดเจ็บจากความร้อนในระดับนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวินิจฉัยที่ทันท่วงที เพื่อให้หยุดการฝึกหรือออกกำลังกายและให้รักษาพยาบาลก่อนที่จะมีอาการรุนแรงถึงระดับโรคลมร้อน หรือ Heat Stroke

โรคลมร้อน (Heat stroke) เป็นภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ เกิดจากการที่ร่างกาย ไม่สามารถลดอุณหภูมิร่างกายลงได้ ทำให้การทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ ในร่างกายล้มเหลวและเสียชีวิตได้ มีอาการที่สำคัญ ได้แก่ มีไข้สูงเกินกว่า ๔๐ องศาเซลเซียส เมื่อวัดทางทวารหนัก (หรือ ๓๙ องศาเซลเซียส เมื่อวัดทางรักแร้) และระบบประสาทส่วนกลางทำงานผิดปกติ ได้แก่ กระวนกระวาย พูดไม่รู้เรื่อง พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ก้าวร้าว ประสาทหลอน ซึมลง เติมน้ำ เป็นตัน ข้อสังเกตอีกประการ คือรับประทานยาลดไข้แล้วไข้ไม่ลด ในระยะต้นอาจพบว่ามีเหงื่อออกมาก แล้ว ก็จะเข้าสู่ภาวะที่ไม่มีเหงื่อ (เกิดจากการพร่องของสารน้ำในร่างกาย และต่อมเหงื่อทำงานผิดปกติ) ในรายที่เกิดอาการรุนแรงถึงขั้นเป็นโรคลมร้อน (Heat Stroke) อาจทำให้เกิดความพิการทางสมองถาวรหรืออาจทำให้เสียชีวิตได้ ดังนั้นผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะเป็นโรคลมร้อนต้องได้รับการปฐมพยาบาลระหว่างนำส่งและตรวจรักษาจากแพทย์โดยเร็วที่สุด โรคลมร้อนสามารถจำแนกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ Classical heat stroke คือโรคลมร้อนที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุที่อยู่ ในสภาพอากาศร้อน เป็นเวลาหลายวันต่อเนื่องกัน ร่างกายไม่สามารถระบายความร้อนได้ทัน อีกกลุ่มหนึ่ง คือ โรคลมร้อนจากการออกกำลังกาย หรือ Exertional heat stroke ที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนอายุน้อยที่มีการออกกำลังกายอย่างหนักในสภาวะอากาศที่ร้อนจัด ซึ่งมักเกิดในการฝึกทหารและการฝึกอย่างหนักของนักกีฬา

๓.๒ อาการบาดเจ็บจากความร้อนที่อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ได้แก่

- ใช้สูทเกิน ๓๗.๗ องศาเซลเซียส เมื่อวัดด้วยเทอร์โมมิเตอร์ทางปาก หรือวัดทางรักแร้
- เหงื่อไม่ออกแม้เป็นช่วงออกกำลังกายหรือมีเหงื่ออยู่ก่อนแต่เมื่อเช็ดตัวแล้วไม่มีเหงื่อไหลออกมา
- เป็นตะคริวอย่างรุนแรง
- ปวดท้องรุนแรง
- อาเจียนอย่างผิดสังเกต
- จุกแน่นหน้าอก
- เดินเซร่วมกับมีไข้
- สับสน หมายถึง ไม่สามารถตอบคำถามง่ายๆเกี่ยวกับ บุคคล สถานที่ เวลาได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องภายในเวลา ๑๕ วินาที หรือปฏิบัตินอกคำสั่ง หรือฝ่าฝืนคำสั่ง ฟังคำสั่งง่ายๆแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามได้
- ชัก
- หหมดสติ
- ริมฝีปากเขียวคล้ำ
- มีเลือดออกทางจมูกหรือเหงื่อออกอย่างต่อเนื่อง
- ปัสสาวะราดหรืออุจจาระราด

๔. คำแนะนำในการป้องกันการบาดเจ็บจากความร้อน

๔.๑ การฝึกทหารใหม่

๔.๑.๑ ผู้บังคับบัญชา (ตั้งแต่ผู้อำนวยการฝึกขึ้นไป)

- ๔.๑.๑.๑ ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบาดเจ็บจากความร้อน
- ๔.๑.๑.๒ กำกับดูแลกวดขันให้หน่วยฝึกทหารใหม่ปฏิบัติตามแนวทางนี้บ่อยครั้ง
- ๔.๑.๑.๓ กำหนดให้มีการตรวจร่างกายทหารใหม่เพื่อคัดกรองบุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากความร้อน
- ๔.๑.๑.๔ กำกับดูแลให้มีเครื่องวัดอุณหภูมิกายและเครื่องมือติดตามสภาพอากาศให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เช่น เครื่องวัดอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์
- ๔.๑.๑.๕ จัดให้มีสิ่งอุปกรณ์ปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐานที่ทันสมัย (ตามคำแนะนำของหน่วยสายแพทย์) อย่างเพียงพอและพร้อมใช้งานรวมถึงจัดให้มีรถสำหรับส่งต่อผู้ป่วยหรือรถพยาบาลพร้อมอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น เพื่อการนำส่งผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลได้อย่างทันที่
- ๔.๑.๑.๖ กำกับดูแล ให้มีน้ำดื่มประจำหน่วยฝึกอย่างเพียงพอ ตามคำแนะนำของกรมแพทย์ทหารบก
- ๔.๑.๑.๗ กำกับดูแลให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการบาดเจ็บจากความร้อน การปฐมพยาบาลแก่ ผู้ฝึก ผู้ช่วยผู้ฝึก ครูฝึก ครูทหารใหม่ และทหารใหม่

๔.๑.๑.๘ กำกับดูแล ให้มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุและแผนการส่งกลับ สำหรับกรณี
ที่ทหารใหม่ได้รับบาดเจ็บจากความร้อน และให้มีการฝึกทบทวนและซักซ้อมแผนการปฏิบัติอยู่เสมอ

๔.๑.๑.๘ พิจารณาลงทัณฑ์ตามสมควรแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อการป้องกันและ
เฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความร้อนที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำจนเป็นเหตุให้ทหารใหม่และกำลังพลได้รับการบาดเจ็บ
ขั้นรุนแรงจากความร้อน ได้แก่ โรคลมร้อน หรือเพลียแดด

๔.๑.๒ หน่วยฝึกทหารใหม่ (ตั้งแต่ผู้บังคับหน่วยฝึกลงมา)

๔.๑.๒.๑ จัดให้มีการอบรม ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการปฐม
พยาบาลการบาดเจ็บจากความร้อนโดยเจ้าหน้าที่สายแพทย์ แก่ ผู้ฝึก ผู้ช่วยผู้ฝึก ครูฝึก ครูทหารใหม่ ก่อนเริ่มการฝึก
ทุกครั้ง และการให้ความรู้แก่ทหารใหม่ภายในห้วงสัปดาห์แรกหลังรับตัวทหารเข้าหน่วยฝึกทหารใหม่

๔.๑.๒.๒ ประสาน รพ.ทบ.หรือหน่วยสายแพทย์ในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุน
เจ้าหน้าที่สายแพทย์ ทำการตรวจร่างกาย ให้แก่ทหารใหม่ภายในสัปดาห์แรก เพื่อคัดกรอง ค้นหากำลังพลที่อยู่ใน
กลุ่มเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากความร้อน

๔.๑.๒.๓ ปรับตารางการฝึกทหารใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพอากาศ
โดยเฉพาะ ในห้วง ๓ สัปดาห์แรกของการฝึก เพื่อให้ ทหารใหม่ เกิดความเคยชิน กับการฝึกในสภาพอากาศ ร้อน
โดยพิจารณาแนวทางการสร้างความเคยชินกับความร้อนและการฝึก (ผนวก ก) ได้ตามความเหมาะสม และให้
หลีกเลี่ยงการวิ่งออกกำลังกายในห้วงเวลาที่มีอากาศร้อนอบอ้าว

๔.๑.๒.๔ จัดให้มีการวัดค่าอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ณ สถานที่ฝึกด้วยเครื่องมือ
ที่ได้มาตรฐานตามที่กรมแพทย์ทหารบกกำหนด โดยติดตั้งเครื่องวัดค่าอุณหภูมิความชื้นสัมพัทธ์ทุกครั้งให้สูงจากพื้นดิน
ประมาณ ๑๒๐ ซม. ขึ้นไปก่อนทำการฝึก ๑๕ - ๒๐ นาที เมื่อครบกำหนด ๑๕ นาที ให้อ่านค่าและบันทึกไว้เป็น
หลักฐานก่อนเก็บไว้ในที่ร่มเพื่อนำไปใช้วัดก่อนการฝึกครั้งต่อไป ตามห้วงเวลา ๐๘๐๐, ๑๐๐๐, ๑๓๐๐, ๑๕๐๐ และ
๑๗๐๐ หรือก่อนทำการวิ่งออกกำลังกายตอนเย็น กรณีที่ฝึกในร่มก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

๔.๑.๒.๕ การอ่านค่าอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์กรณีวัดด้วยเครื่องสลิงไซโคมิเตอร์
(Sling psychrometer) ให้ทำตามตัวอย่าง ดังนี้

- ให้อ่านค่า อุณหภูมิจากเทอร์โมมิเตอร์กระเปาะเปียกและกระเปาะแห้ง
บันทึกค่า

- หาค่าแตกต่างระหว่างอุณหภูมิจากเทอร์โมมิเตอร์กระเปาะแห้งและ
กระเปาะเปียก เช่น อุณหภูมิกระเปาะแห้งวัดได้ ๓๗ องศาเซลเซียส อุณหภูมิกระเปาะเปียกวัดได้ ๓๔ องศาเซลเซียส
ซึ่งจะได้ค่าแตกต่างเท่ากับ ๓

- นำค่าแตกต่างที่ได้ไปอ่านค่าความชื้นสัมพัทธ์จากตารางเปรียบเทียบค่า
ความชื้นสัมพัทธ์(ผนวก ข) จากตัวอย่างข้างต้น ค่า แตกต่างเท่ากับ ๓ เปรียบเทียบกับ อุณหภูมิกระเปาะ เปียก ๓๔
องศาเซลเซียส จะได้ค่าความชื้นสัมพัทธ์ เท่ากับ ๗๗ %

- นำค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นสัมพัทธ์ที่ได้ มาเทียบเป็นสัญญาณธงสี ตามตารางความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณธงสี ความชื้นสัมพัทธ์ ระยะเวลาการฝึกและการดื่มน้ำ (ตารางที่ ๑)
- ถ้ามีเครื่องมือที่สามารถตรวจสอบความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในแต่ละพื้นที่ให้นำมาพิจารณาร่วมด้วย เช่น จากเว็บไซต์หรือโปรแกรมประยุกต์ในโทรศัพท์มือถือ

ตารางที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณธงสี ความชื้นสัมพัทธ์ การดื่มน้ำ และเวลาการฝึก

สัญญาณธง	ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	ปริมาณน้ำดื่ม (ลิตร/ชั่วโมง)	เวลาใน ๑ ชั่วโมง
ธงขาว	๕๕ – ๖๐	อย่างน้อย ๑/๒ ลิตร (๕๐๐ซีซี)	ทำได้ต่อเนื่อง
ธงเขียว	๖๐ – ๖๕	อย่างน้อย ๑/๒ ลิตร (๕๐๐ซีซี)	ฝึก ๕๐ นาที พัก ๑๐ นาที
ธงเหลือง	๖๕ – ๗๐	อย่างน้อย ๑ ลิตร (๑,๐๐๐ซีซี)	ฝึก ๔๕ นาที พัก ๑๕ นาที
ธงแดง	๗๐ - ๗๕	อย่างน้อย ๑ ลิตร (๑,๐๐๐ซีซี)	ฝึก ๓๐ นาที พัก ๓๐ นาที
ธงดำ	มากกว่า ๗๕	อย่างน้อย ๑ ลิตร (๑,๐๐๐ซีซี)	ฝึก ๒๐ นาที พัก ๔๐ นาที

หมายเหตุ การดื่มน้ำตามตารางนี้ให้ค่อยๆดื่มเป็นช่วงเวลาทุกๆ ๑๕ นาที จะเหมาะสมและดีกว่าการดื่มครั้งเดียวมากๆ เช่น ให้ดื่มจากกระติกในทุกช่วง ๑๕ นาทีขณะฝึกห้วงอากาศร้อนอบอ้าว

๔.๑.๒.๖ การเลือกสถานที่ฝึก ควรฝึกในพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดีมีลมพัดผ่าน เช่น สนามหญ้าที่มีแดดไม่ร้อนจัด ฝึกในที่ร่มที่มีลมพัดผ่านหรือพื้นที่ร่มที่มีลมร้อนจะเหมาะสมกว่าพื้นที่ร่มแต่อบลม หลีกเลี่ยงการฝึกและออกกำลังกายบนพื้นซีเมนต์หรือลาดยาง

๔.๑.๒.๗ สำหรับอาคารโรงนอนจะต้องมีอากาศถ่ายเทได้ดี เพื่อระบายความร้อนและให้ทหารนอนพักผ่อนให้เพียงพอ ไม่น้อยกว่า ๘ ชั่วโมงต่อวัน

๔.๑.๒.๘ จัดหาน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของทหารใหม่และให้ทหารใหม่ได้ดื่มน้ำในช่วงหลังตื่นนอนจนถึงก่อนเริ่มการฝึกอย่างน้อย ๔ แก้ว (ประมาณ ๑,๐๐๐ ซีซี) และในระหว่างการฝึกต้องให้ทหารใหม่ได้ดื่มน้ำตามที่ต้องการ โดยในช่วงพักประจำชั่วโมงต้องจัดน้ำดื่มให้ทหารใหม่สามารถดื่มน้ำได้อย่างน้อยคนละ ๒ แก้ว (๕๐๐ ซีซี) หรือตามที่กำหนดไว้ในตารางที่ ๑ หรือจนปัสสาวะใส ทั้งนี้ให้คำนึงถึงหลักสุขศาสตร์ส่วนบุคคลเพื่อป้องกันโรคติดต่อ เช่น มีแก้วน้ำประจำตัวและใช้เหยือกกลางในการตักแบ่งน้ำให้พลทหารดื่ม และควรอนุญาตให้ทหารพกกระติกน้ำประจำตัวขณะฝึกและสามารถดื่มน้ำบ่อยๆให้เพียงพอับความต้องการ โดยในน้ำดื่มอาจผสมผงเกลือแร่ในอัตราส่วน ๑ ชองต่อน้ำ ๑ แก้ว (๒๕๐ ซีซี) หรือเกลือแกง ๑/๒ ช้อนชาต่อน้ำ ๑ ลิตร โดยประมาณ เพื่อทดแทนเกลือแร่ที่ร่างกายสูญเสียไปขณะทำการฝึก สนับสนุนให้มีการดื่มน้ำในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ๒-๔ แก้ว (๕๐๐ – ๑๐๐๐ ซีซี) นอกจากนี้ ทหารใหม่ควรดื่มน้ำอีกอย่างน้อย ๒ แก้ว (๕๐๐ ซีซี) ก่อนนอน (ในแต่ละวัน แนะนำให้ดื่มน้ำไม่เกิน ๙ ลิตร หรือ ๙๐๐๐ ซีซี เพราะการดื่มน้ำที่มากเกินไปอาจเป็นพิษต่อร่างกายและอันตรายถึงชีวิตได้)

๔.๑.๒.๙ ผีกรทหำรใหม่ให้สำมรณส้งเกดสปีสสำวะด้ด้วยตนเอง ท้งก่อน ระหว่ำงหล้งกรฝีก และก่อนนอน ถ่ำมีสี้เหล็องซ้่มเป็นส้งบอเหตุว่ำต้มน้ำไม่เพียงพอต่อคว่ำงดองกรของร่ำงก่ำย ต้องต้มน้ำให้มำกซ้่นจนป้สสำวะใส (กรส้งเกดสปีสสำวะและปริมำนกรต้มน้ำให้ดูตำน ผนวก ค) และมีครูฝีกคอยก่ำ กั้บดูแลกรณีส่ก่อนนอนพบทหำรใหม่มีป้สสำวะสี้ซ้่มต้องให้ต้มน้ำเพิ่มเตม วันรุ่งซ้่นก่อนฝีกตอนเช่ำให้ตรวจป้สสำวะอื่กรซ้่ง

กรณีส่ทหำรใหม่ป้สสำวะมีสี้น่ำตลซ้่มให้หยุดฝีกและต้องไปพบแพทย่ท้นที่

๔.๑.๒.๑๐ หน่วยฝีกทหำรใหม่ ต้องจัดให้มีกรวัดอุณหภูมิร่ำงก่ำยในช่วงก่อนนอนทุกวัน กรณีส่มีอุณหภูมิร่ำงก่ำยสูงเกินกว่ำ ๓๗.๗ องศาเซลเซียส เมื่อวัดโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์วัดใช้ทง ปาก หรือเกินกว่ำ ๓๗.๒ องศาเซลเซียส เมื่อวัดทงร้กแร้ว) ต้องให้เจ้ำหน่ำที่ส่ำยแพทย่ดูแลอย่างใกล้ชิดและท่ำกรวัดซ้ำอื่กรซ้่งในช่วงเช่ำก่อนท่ำกรฝีก ถ่ำพบว่ำย้งคงมี อุณหภูมิก่ำยสูงกว่ำที่กล่ำวไว้ซ้ำงต้น ให้งดฝีกและพำไปพบแพทย่ กรณีส่ใช้เครื่งวัดอุณหภูมิร่ำงก่ำยแบบอื่กรซ้่ง เช่น เครื่งวัดอุณหภูมิทงช่องหุระบดิจิตอลหรือเครื่ง วัดอุณหภูมิทงหน่ำผำกแบบไม่ส้่มผัส ให้ปฏิบัติ ตำนค้ำแนะน่ำของเครื่งวัดแต่ ละชนิด โดยเทียบกั้บมำตรฐำนกรวัดทงปากหรือทงทวาร์หน้ก นอกจ่ำกนั้จะต้องท่ำกรค้ดกรองกลุ่มเส็งประจ่ำวัน ตำนป้จจัยเส็ง ในข้อ ๒ และ ค้ดแยกทหำรใหม่ ออกเป็นกลุ่มๆและติดส้ญลัษณ์เป็นแถบสีบริเวณ แชนเส็งด้ำนขวำให้เห็นอย่างซ้ดเจง เพื่อให้อู้ฝีก อู้ช่วยอู้ฝีก ครูฝีก ครูทหำรใหม่และเพื่อนทหำรใหม่ สำมรณส้งเกดอ่ำกรที่เปลี่ยนแปลงและติดตำนดูแลก่ำงผลกลุ่มด้งกล่ำวด้้อย่างใกล้ชิด โดยแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม (ตำนผนวก ง)

๔.๑.๒.๑๑ ซ้่งน่ำหน้กทหำรใหม่ทุกวันอ่ำทิตย่ในช่วงก่อนนอนและท่ำกรจดบันทึกเพื่อค้ดกรองภำวะขำนน้ำในร่ำงก่ำย กรณีส่พบทหำรใหม่มีน่ำหน้กตมำกกว่ำ ๒ กิโลกรั้ม ใน ๑ สัปดาห์ แสดงว่ำทหำรใหม่ อ่ำจมีภำวะขำนน้ำ ให้ตรวจดูสปีสสำวะ กรณีส่มีป้สสำวะสี้ซ้่ม ให้ทหำรใหม่ ต้มน้ำเพิ่มเตมจนป้สสำวะใส และให้เฝ้ำระวังกรเกิดกรบำนเจ็บจ่ำกคว่ำมร้อนในทหำรใหม่ร่ำยนั้น

๔.๑.๒.๑๒ กรแต่งก่ำยของทหำรใหม่ระหว่ำงกรฝีก ควรสวมใส่ให้เหม่ำสมกั้บสภำพอ่ำกร เช่น ถ่ำต้องปฏิบัติงำนหรือฝีกในสภำพอ่ำกรร้อนหรืออบอ่ำว ควรเลือกลี้อฝ่ำที่บ่งเบาระบ่ำยอ่ำกรด้ด้ว้ในกรสวมใส่ ท้งนั้ให้อยู่ในดุลยพินิจของอู้ฝีกทหำรใหม่และค้ำแนะน่ำของเจ้ำหน่ำที่ส่ำยแพทย่

๔.๑.๒.๑๓ ในวันที่อ่ำกรร้อน หรือร้อนอบอ่ำว ในระหว่ำงกรฝีกและระหว่ำงพักประจ่ำช่วโมง ควรจัดหำฝ่ำเช็ดตัวประจ่ำตัวทหำรใหม่และถ้งน่ำเพื่อให้อำมรณใช้ซู้บน้ำเช็ดตัวเพื่อลดอุณหภูมิร่ำงก่ำย

๔.๑.๒.๑๔ ในวันที่อ่ำกรร้อนจัดหรือร้อนอบอ่ำวมำกหรือก่อนฝนตกหน้ก ควรงดฝีกและให้ทหำรพักอ่ำบ่นำนนพอที่จจะลดคว่ำมร้อนสสม

๔.๑.๒.๑๕ จัดอบรมให้คว่ำมรู้ทหำรใหม่ ให้สำมรณ ส้งเกดอ่ำกรกรบำนเจ็บจ่ำกคว่ำมร้อนของเพื่อนทหำรที่อยู่ร่วมกัน เช่น มีไข้ ตัวร้อน ซ้่ม สั้บสน อ่อนเพลียมำก หรือมีอ่ำกรตำนข้อ ๓ ต้องรีบแจ้งอู้ฝีก อู้ช่วยอู้ฝีก ครูฝีก ครูทหำรใหม่ท้นที่

๔.๑.๒.๑๖ กรณีส่ทหำรใหม่มีอ่ำกรเจ็บป่วยหรือมีกรบำนเจ็บจ่ำกคว่ำมร้อนและด้ด้ว้กรตรวจร้กษำโดยแพทย่ ซ้่งได้ออกเอกรสร้บรองให้งดหรือพักกรฝีก ให้หน่ว อู้ฝีกทหำรใหม่ปฏิบัติ ตำนค้ำแนะน่ำของแพทย่โดยเคร่งครัด เนื่องจ่ำกมีโอก่ำสสูงที่จจะเกิดกรบำนเจ็บซ้่นรุนแรงจ่ำกคว่ำมร้อน

๔.๑.๒.๑๗ จัดทำแผนเผชิญเหตุและแผนการส่งกลับผู้ป่วยเจ็บ กรณีมีความจำเป็น เพื่อส่งกลับผู้ได้รับบาดเจ็บจากความร้อนไปทำการรักษายังโรงพยาบาลต่อไป และต้องให้มีการ รับการฝึก ชักซ้อมแผน ก่อนเริ่มช่วงการฝึกอย่างน้อย ๑ ครั้งและฝึกทบทวนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๔.๑.๓ ตัวทหารใหม่

๔.๑.๓.๑ ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรงเพื่อให้ร่างกายมีภูมิต้านทานโรค โดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเคยชินกับความร้อน แต่ไม่ควรออกกำลังกายอย่างหักโหม

๔.๑.๓.๒ งดการดื่มสุรา กาแฟและเครื่องดื่มที่ผสมคาเฟอีน ซึ่งเป็นสารที่มีฤทธิ์ ขับปัสสาวะ จะทำให้ร่างกายสูญเสียน้ำ การใช้จ่ายให้ใช้ได้ตามแพทย์สั่งหรือเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๔.๑.๓.๓ กรณีที่มีอาการไม่สบายหรือพบเห็นเพื่อนที่มีอาการไม่สบาย เช่น เป็นไข้ ปวดศีรษะ สับสน เหนื่อย หรือรับประทานยาชนิดใดอยู่ในระหว่างห้วงการฝึก ต้องรีบแจ้งให้ครูฝึกทราบทันที

๔.๑.๓.๔ ดื่มน้ำให้เพียงพอตามที่กำหนดอย่างเคร่งครัด กรณีที่รู้สึกอ่อนเพลียหรือมีอาการปวดบริเวณกล้ามเนื้อ ควรรีบแจ้งครูฝึก หรือผู้รับผิดชอบการฝึกทราบทันที

๔.๑.๓.๕ นอนพักผ่อนให้เพียงพอ ไม่น้อยกว่า ๘ ชั่วโมงต่อวัน

๔.๑.๔ โรงพยาบาลในสังกัดของกองทัพบก

๔.๑.๔.๑ จัดแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สายแพทย์เข้าตรวจร่างกายทหารใหม่ในสัปดาห์ แรกของการฝึก เพื่อทำการคัดกรองกำลังพลกลุ่มเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากความร้อน

๔.๑.๔.๒ สนับสนุนเจ้าหน้าที่สายแพทย์ในการอบรมให้ความรู้เรื่องการบาดเจ็บจาก ความร้อนและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ ผู้ฝึก ผู้ช่วยผู้ฝึก ครูฝึก ครูทหารใหม่ และทหารใหม่ทุกคน ให้สามารถ ป้องกัน ฝ้าระวัง และทราบถึงอาการนำของการบาดเจ็บจากความร้อนที่สังเกตได้ และสามารถประเมินอาการได้อย่าง ทันต่อเหตุการณ์ก่อนจะกลายเป็น โรคความร้อน โดยจะต้อง รายงานผลการปฏิบัติให้ กรมแพทย์ทหารบก ทราบภายใน ๑ สัปดาห์หลังดำเนินการเสร็จสิ้น

๔.๑.๔.๓ จัดตั้งศูนย์ฝ้าระวังติดตามสถานการณ์การบาดเจ็บจากความร้อน ให้เริ่ม จัดตั้งก่อน ๑ เดือนในช่วงการฝึกทหารใหม่ทั้ง ๒ ผลัดในเดือน เม.ย. - ก.ค. และ ต.ค. - ม.ค. ของทุกปี เพื่อติดตาม สถานการณ์และประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายแพทย์ในหน่วยฝึก โดยกำหนดระบบการฝ้าระวังการบาดเจ็บ จากความร้อนอย่าง เป็นรูปธรรม แล้วรายงาน การเปิดศูนย์ฝ้าระวังติดตามสถานการณ์การบาดเจ็บจากความร้อน พร้อมคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ให้กรมแพทย์ทหารบกทราบภายใน เม.ย. และ ต.ค.

๔.๑.๔.๔ ให้คำแนะนำหน่วยฝึกทหารใหม่ในการจัดเตรียมเครื่องวัดอุณหภูมิ ความชื้น สัมพัทธ์ เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกายและสิ่งอุปกรณ์การปฐมพยาบาลที่ทันสมัย เพียงพอต่อจำนวนกำลังพลของหน่วย ฝึก ทหารใหม่

๔.๑.๔.๕ จัดให้มีการอบรมแพทย์ พยาบาล นายทหารเวชกรรมป้องกันและนายสิบ พยาบาลของหน่วยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ให้มีความรู้และความ เข้าใจในการรักษาพยาบาลการ บาดเจ็บ จากความร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคลมร้อน (Heat Stroke)

๔.๑.๔.๖ จัดทำแผนการรองรับผู้ป่วยและการรักษาพยาบาลในสถานการณ์ฉุกเฉิน และจะต้องมีการซักซ้อมอยู่เสมอ (โดยเฉพาะช่วงก่อนฤดูการฝึกและระหว่างการฝึกในช่วง ๕ สัปดาห์แรก)

๔.๑.๔.๗ เมื่อมีผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากความร้อนที่ต้องเข้าพักรักษาตัวใน โรงพยาบาลให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบดังนี้

- โรคลมร้อน ให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบทันที หลังรับผู้ป่วยไว้รักษา
- การเพื่อยืด การเกร็งแดดและตะคริวแดดให้รายงาน กรมแพทย์ทหารบกทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังรับผู้ป่วยไว้รักษา
- ลมแดด ให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบภายใน ๗ วันหลังรับผู้ป่วยไว้รักษา

๔.๑.๔.๘ ประสานแนวทางการให้การรักษาและส่งต่อผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจาก ความร้อน กับโรงพยาบาลนอกสังกัดกองทัพที่อยู่ใกล้หน่วยฝึกทหารใหม่ในความรับผิดชอบเพื่อประสิทธิภาพในการดูแลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๔.๒ การฝึกทางทหารอื่นๆ

๔.๒.๑ ผู้บังคับบัญชา

๔.๒.๑.๑ กำกับดูแลกดดันให้หน่วยจัดการฝึกและหน่วยรับการฝึกในความรับผิดชอบ ของตนปฏิบัติตามแนวทางนี้อย่างเคร่งครัด

๔.๒.๑.๒ ควรกำหนดให้มีการทดสอบร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละหลักสูตร ภารกิจที่ได้กำหนดไว้ให้ถือตามเกณฑ์การทดสอบร่างกายประจำปีของกองทัพ

๔.๒.๑.๓ กำกับดูแลให้มีเครื่องมือติดตามสภาพอากาศ เช่น เครื่องวัดอุณหภูมิและ ความชื้นสัมพัทธ์ตามความเหมาะสมและพร้อมใช้งานเพื่อใช้ในการติดตามสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าว จนอาจก่อให้เกิด การบาดเจ็บจากความร้อนในการฝึก

๔.๒.๑.๔ กำกับดูแลให้มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังการปฐม พยาบาลการบาดเจ็บจากความร้อนแก่กำลังพลทั้งในส่วนจัดการฝึกและส่วนรับการฝึก

๔.๒.๑.๕ นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับในข้อ ๔.๑.๑

๔.๒.๒ หน่วยจัดการฝึก

๔.๒.๒.๑ ประสาน โรงพยาบาลในสังกัดกองทัพ หรือหน่วยสายแพทย์ในพื้นที่ใน การให้ความรู้เกี่ยวกับการบาดเจ็บจากความร้อนแก่กำลังพลที่เกี่ยวข้องกับการฝึก ก่อนเข้ารับการฝึกทุกครั้ง

๔.๒.๒.๒ ปรับแผนการฝึก ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพอากาศ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในวันที่อากาศร้อนอบอ้าวและพิจารณาสั่งให้ยุติการฝึกเป็นการชั่วคราว กรณีที่สภาพแวดล้อมในการฝึกอาจ ก่อให้เกิดการบาดเจ็บจากความร้อนได้

๔.๒.๒.๓ จัดให้มีการวัดค่าอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์โดยใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ที่กรมแพทยทหารบก กำหนด และติดตั้งเครื่องวัดค่าอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ณ พื้นที่การฝึกตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์การฝึกให้สอดคล้องกับสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าว อันจะเป็นการลดความเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บจากความร้อนได้

๔.๒.๒.๔ อ่านค่าอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ให้ทำตามข้อ ๔.๑.๒.๔ และ ข้อ ๔.๑.๒.๕

๔.๒.๒.๕ โดยปรับใช้ตามความเหมาะสมกับการฝึกนั้นๆ

๔.๒.๒.๕ ฝึกให้กำลังพลที่เข้าร่วมการฝึกสามารถสังเกตสีปัสสาวะได้ด้วยตนเองทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึก ถ้ามีสีเหลืองเข้มเป็นสิ่งบอกเหตุว่าดื่มน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ควร ดื่มน้ำให้มากขึ้นจนปัสสาวะใส (การสังเกตสีปัสสาวะและปริมาณการดื่มน้ำให้ดูตาม ผผนวก ค)

๔.๒.๒.๖ จัดหาน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมการฝึกและ กำกับดูแลให้ผู้รับการฝึกพกกระติกน้ำประจำตัวและสามารถดื่มน้ำบ่อยๆให้เพียงพอกับความต้องการ โดยในน้ำดื่มอาจ ผสมผงเกลือแร่ในอัตราส่วน ๑ ซองต่อน้ำ ๑ แก้ว (๒๕๐ ซีซี) หรือเกลือแกง ๑/๒ ช้อนชาต่อน้ำ ๑ ลิตร

๔.๒.๒.๗ เมื่อกำลังพลที่มีอาการเจ็บป่วยหรือมีการบาดเจ็บจากความร้อนและแพทย์ ได้ออกเอกสารรับรองให้งดหรือพักการฝึก ให้หน่วยจัดการฝึกและหน่วยรับการฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์โดย เคร่งครัด

๔.๒.๒.๘ ประสาน โรงพยาบาลในสังกัดกองทัพบก และ/หรือ โรงพยาบาลนอก สังกัดกองทัพบกในพื้นที่ฝึกเพื่อเตรียมการรับผู้ป่วยเจ็บจากการบาดเจ็บจากความร้อน

๔.๒.๒.๙ จัดทำแผนเผชิญเหตุและแผนการส่งกลับผู้ป่วยเจ็บ กรณีมีความจำเป็นต้อง ส่งกลับผู้ได้รับบาดเจ็บจากความร้อนเพื่อไปทำการรักษายังโรงพยาบาล ต่อไป และต้องจัดให้มี การฝึกทบทวน และ ซักซ้อมอยู่เสมอ

๔.๒.๓ หน่วยรับการฝึกและผู้เข้ารับการฝึก

๔.๒.๓.๑ กำลังพล ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรงเพื่อให้ร่างกายมีภูมิต้านทานโรค โดยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ และเตรียมความพร้อมของร่างกายสำหรับการรับ การฝึกตามหลักสูตรต่างๆ และสร้าง ความเคยชินกับความร้อนก่อนเข้ารับการฝึก

๔.๒.๓.๒ กำลังพลต้องงดการดื่มสุรา หลีกเลี้ยงกาแฟและเครื่องดื่มที่ผสมคาเฟอีน ซึ่งเป็นสารที่มีฤทธิ์ขับปัสสาวะจะทำให้ร่างกายสูญเสียน้ำ การใช้ยาให้ใช้ได้ตามแพทย์สั่งหรือเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๔.๒.๓.๓ กรณีที่มีอาการไม่สบาย เช่น เป็นไข้ ปวดศีรษะหรือมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิด การบาดเจ็บจากความร้อน ในระหว่างห้วงการฝึกต้องรีบแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบทันที

๔.๒.๓.๔ จัดทำแผนเผชิญเหตุและเตรียมทีมสำหรับการปฐมพยาบาลการบาดเจ็บ จากความร้อน ณ จุดเกิดเหตุ และเตรียมรถพยาบาลสำหรับส่งกลับผู้ป่วยตามแผน การส่งกลับที่ได้วางแผนร่วมไว้กับ หน่วยจัดการฝึก

๔.๒.๔ โรงพยาบาลในสังกัดกองทัพบก และ/หรือ หน่วยสายแพทย์ที่สนับสนุนการฝึก

๔.๒.๔.๑ จัดเจ้าหน้าที่สายแพทย์สนับสนุน ให้ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันและ ฝ้าระวัง การปฐมพยาบาลการบาดเจ็บจากความร้อน แก่ หน่วยจัดการฝึกและหน่วยรับการฝึก มีความรับผิดชอบตาม แนวทางการบริการทางการแพทย์แบบเป็นพื้นที่ (Area Medical Service) ก่อนเข้ารับการฝึกทุกครั้ง

๔.๒.๔.๒ ให้คำแนะนำหน่วยจัดการฝึก ในการจัดเตรียมเครื่องวัดอุณหภูมิความชื้น สัมพัทธ์ เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกายและสิ่งอุปกรณ์การปฐมพยาบาลที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการใช้งาน

๔.๒.๔.๓ จัดให้มีการอบรมแพทย์ พยาบาล นายทหารเวชกรรมป้องกัน และนายสิบ พยาบาล ของหน่วยในพื้นที่ที่รับผิดชอบให้มีความรู้ และความเข้าใจในการรักษาพยาบาล การบาดเจ็บ จากความร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคลมร้อน (Heat Stroke)

๔.๒.๔.๔ จัดทำแผนและซักซ้อมการรับผู้ป่วยและการรักษาพยาบาลในสถานการณ์ ฉุกเฉินและจะต้องมีการซักซ้อมอยู่เสมอ

๔.๒.๔.๕ เมื่อมีผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากความร้อนที่ต้งเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โรงพยาบาล ให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบดังนี้

- โรคลมร้อน ให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบทันทีหลังรับผู้ป่วยไว้ รักษา
- การเพื่อยืด การเกร็งแดดและตะคริวแดดให้รายงานกรมแพทย์ ทหารบกทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังรับผู้ป่วยไว้รักษา
- ลมแดด ให้รายงานกรมแพทย์ทหารบกทราบภายใน ๗ วันหลังรับผู้ป่วย ไว้รักษา

๔.๓ สำหรับการฝึกนักเรียนทหารให้พิจารณาปรับใช้ตามแนวทางการป้องกันการบาดเจ็บจาก ความร้อนของการฝึกทหารใหม่ตามความเหมาะสม

๕. การปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บจากความร้อน

กรณีที่พบผู้ป่วยมีอาการ ของการบาดเจ็บจากความร้อน ให้รีบทำการปฐมพยาบาลทันที และ สังเกตอาการ ถ้าไม่ดีขึ้นหรือมีอาการที่น่าจะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตตามข้อ ๓.๒ แม้เพียงอาการใดอาการ หนึ่ง ให้หยุด ฝึกพร้อมทั้งรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อประเมินความ เสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับ การฝึก กรณีที่ดำเนินการฝึก ต่อไป ขณะเดียวกันให้พาผู้ป่วยเข้าที่ร่ม ทำการปฐมพยาบาลทันที แจ้งเจ้าหน้าที่สายแพทย์มาประเมินอาการผู้ป่วยและ นำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว พร้อมกับให้การปฐมพยาบาลขณะนำส่ง การปฐมพยาบาลการบาดเจ็บจากความร้อนชนิด ต่างๆ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

๕.๑ ผดผื่นคันจากความร้อน (Prickly heat) ให้ผู้ป่วยอยู่ในที่ร่ม อากาศถ่ายเทสะดวกเช็ดตัว หรืออาบน้ำและทาด้วยแป้งเย็น หลีกเลี่ยงการเกาที่รุนแรงเพราะอาจทำให้เกิดเป็นแผลและติดเชื้อได้กรณีที่ไม่ดีขึ้นให้ ไปพบแพทย์ ควรระมัดระวังในการให้ยาแก้แพ้ เนื่องจากจะทำให้การระบายความร้อนออกจากร่างกายทางเหงื่อได้ลดลง

๕.๒ บวมแดด (Heat edema) ให้ผู้ป่วยอยู่ในที่ร่ม อากาศถ่ายเทสะดวกนอนยกขาสูงกว่าระดับหัวใจเล็กน้อย อาการบวมจะหายไปในเวลา ๒ – ๓ วัน ไม่ควรให้ยาขับปัสสาวะ เนื่องจากจะทำให้การระบายความร้อนออกจากร่างกายทางเหงื่อได้ลดลง

๕.๓ ลมแดด (Heat syncope) นำผู้ป่วยเข้าในที่ร่ม อากาศถ่ายเทสะดวก คลายหรือถอดเสื้อผ้า กางเกง เข็มขัดรองเท้าที่รัดแน่นออก กรณีที่หมดสติต้องจับนอนตะแคงเพื่อป้องกันการสำลักเช็ดตัวด้วยน้ำอุณหภูมิปกติทั้งตัว โดยเช็ดย้อนรูขุมขนจากปลายมือปลายเท้าเข้า ส่วนกลาง ของร่างกายบริเวณทรวงอก และให้การปฐมพยาบาลเช่นเดียวกับ อาการเพลียแดด หรือ โรคลมร้อน แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลทันที

๕.๔ ตะคริวแดด (Heat cramps) ให้จัดท่าทางเพื่อยืดกล้ามเนื้อส่วนนั้นให้คลายตัวซึ่งต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป อาจยืดเองหรือให้ผู้อื่น กระทำให้และยืดค้างไว้สักครู่ สลับด้วยการบีบนว ดเบาๆบริเวณกล้ามเนื้อนั้น และให้ดื่มน้ำผสมเกลือแร่ในอัตราส่วน ๑ ของ ต่อน้ำ ๑ แก้ว (๒๕๐ ซีซี) ทดแทนที่ร่างกายสูญเสียไป

๕.๕ เกร็งแดด (Heat tetany) นำผู้ป่วยเข้าในที่ร่ม อากาศถ่ายเทสะดวก ลดอัตราการหายใจอย่างง่ายๆ โดยการชวนผู้ป่วยพูดคุย หลีกเลี่ยงการให้ดื่มน้ำ เพราะอาจทำให้สำลักได้ง่าย กรณีที่มีอาการเกร็งมาก นิ้วมือจับเกร็ง หรือมีอาการชัก ไม่ควรใส่สิ่งของใดๆในปากผู้ป่วย เพราะอาจแตกหักหรือฟันบิ่นแตกเข้าไปอุดกั้นทางเดินหายใจ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ผ้าให้ผู้ป่วยกัดเพื่อป้องกันการสำลักและกัดลิ้นตัวเอง นอนตะแคงศีรษะต่ำ แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลทันที

๕.๖ การเพลียแดด (Heat exhaustion) และโรคลมร้อน (Heat stroke) ให้รีบทำการปฐมพยาบาล ซึ่งมี ๒ วิธีในการปฏิบัติดังนี้

วิธีที่ ๑

ทำให้อุณหภูมิกายเย็นลงอย่างรวดเร็วที่สุด โดยใช้ผ้าปูที่นอนซึ่งชุบน้ำเย็นมาห่อคลุมทั่วร่างกาย โดยเว้นไว้เฉพาะใบหน้า และเปลี่ยนผ้าทุกครั้งเมื่อรู้สึกว่ามีผ้าที่ห่อตัวหายเย็น

วิธีที่ ๒

ปฏิบัติโดยทีมปฐมพยาบาลเบื้องต้น ประกอบด้วย กำลังพล ๔ นาย มีหน้าที่ ดังนี้

๑. คนที่ ๑ ถอดเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รองเท้าออกให้หมด และ ใช้กระบอกฉีดน้ำ ให้เป็นละอองฝอยกระจายรอบตัวผู้ป่วยและใช้อุปกรณ์พัดโบกลมรอบตัวผู้ป่วยหรือเปิดพัดลมเป่า

๒. คนที่ ๒, ๓ เช็ดตัวเพื่อระบายความร้อนออกจากร่างกายด้วยน้ำธรรมดา (อุณหภูมิปกติ) ให้เช็ดย้อนรูขุมขนจากปลายมือหรือปลายเท้าเข้าสู่ส่วนกลางของร่างกายบริเวณทรวงอก ถ้ามีอาการชักเกร็งให้จัดท่าผู้ป่วยนอนตะแคงหน้าไปด้านใดด้านหนึ่งแล้วใช้ผ้าให้ผู้ป่วยกัด เพื่อป้องกันการสำลักและกัดลิ้นตัวเอง

๓. คนที่ ๔ วัดสัญญาณชีพ ให้วัดอุณหภูมิร่างกายทางรักแร้ ไม่ควรวัดทางปากเพราะผู้ป่วยอาจกัดเทอร์โมมิเตอร์แตกได้ โทรประสานโรงพยาบาลเพื่อเตรียมการรับตัวผู้ป่วย

๔. ถ้าผู้ป่วยมีความดันโลหิตต่ำกว่า ๙๐/๖๐ มิลลิเมตรปรอท ควรให้ ๐.๙% Normal Saline (NSS) ทางเส้นเลือดดำในอัตรา ๒๕๐ มิลลิตรต่อชั่วโมง (๖๐หยด/นาที) ในช่วงแรก ซึ่งต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่สายแพทย์ที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี

๕. นำส่งผู้ป่วยที่แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินทันที โดยให้การปฐมพยาบาลเช็ดตัวด้วยผ้าชุบน้ำ และฉีดละอองน้ำอย่างต่อเนื่องตลอดทางที่นำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล

ทั้งนี้เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการป้องกันผื่นระคายเคือง การปฐมพยาบาลและการรักษาพยาบาล การบาดเจ็บจากความร้อนสำหรับหน่วยฝึกทหารใหม่ หน่วยจัดการฝึกและหน่วยรับการฝึกใน การฝึกและการปฏิบัติภารกิจทางทหารอื่นๆต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พลโท ธีรยุทธ ศศิประภา
(ธีรยุทธ ศศิประภา)
เจ้ากรมแพทย์ทหารบก

กองส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก

โทร.๐-๒๓๕๔-๔๔๒๑ โทร ทบ. ๙๔๔๒๓

ผนวก ก

ตารางการฝึกสร้างความเคยชินกับความร้อน ในระยะ ๒ สัปดาห์แรกของการฝึก

วันที่ ของการฝึก	เวลาที่ใช้ในการฝึก	เวลาที่ใช้ในการฝึก	เวลาที่ใช้ในการฝึก	เวลาที่ใช้ในการฝึก
	ช่วงเช้า (ชั่วโมง)	ช่วงบ่าย (ชั่วโมง)	ช่วงเช้า (ชั่วโมง)	ช่วงบ่าย (ชั่วโมง)
	(ความชื้นสัมพัทธ์ น้อยกว่า ๖๐%)		(ความชื้นสัมพัทธ์ มากกว่าหรือเท่ากับ ๖๐%)	
๑	๑	๑	๑	๑
๒	๑	๑	๑	๑
๓	๑.๕	๑.๕	๑	๑
๔	๒	๒	๑.๕	๑.๕
๕	๒.๕	๒.๕	๒	๒
๖	๓	๓	๒.๕	๒.๕
๗	๔	๔	๓.๕	๓.๕
๘	ในสัปดาห์ที่ ๒ ของการฝึก ให้ปรับเวลาการฝึกให้สอดคล้องกับสภาวะอากาศและสภาพร่างกายของทหารใหม่			
๙				
๑๐				
๑๑				
๑๒				
๑๓				
๑๔				

หมายเหตุ

- ให้ผู้ฝึก ใช้ดุลพินิจ /ประสบการณ์ จากการฝึกพิจารณาช่วงเวลาของการฝึก ให้เหมาะสมตาม อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศในวันเวลาที่ฝึกพร้อมกับสภาวะสุขภาพของผู้รับการฝึก ในวันนั้นว่ามีไข้ หรือมีการเจ็บป่วยอื่นๆหรือไม่
- เวลาที่เหลือ อาจดำเนินกิจกรรม ดังนี้
  ๑. ตรวจร่างกายเพื่อคัดกรองกลุ่มเสี่ยง
  ๒. บันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อคัดแยกกลุ่มผู้ที่เป็นโรค และกลุ่มปกติ
  ๓. จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องสุขศาสตร์ส่วนบุคคลเพื่อการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ
  ๔. จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเฝ้าระวังป้องกัน การเจ็บป่วยจากความร้อน เพื่อการดูแลตนเองและ ผู้รับการฝึกด้วยกัน (คู่บัดดี้)

ผนวก ข
 ตารางอ่านค่าความชื้นสัมพัทธ์

RELATIVE HUMIDITY																
WET	DRY - WET TEMPERATURE															
C	0.5	1	1.5	2	2.5	3	3.5	4	4.5	5	5.5	6	6.5	7	7.5	8
35	96	92	88	84	81	78	74	71	68	65	63	61	58	55	54	51
34	96	92	88	84	81	77	74	71	68	65	63	60	58	55	53	51
33	96	92	88	84	80	77	74	71	68	65	62	60	57	55	53	51
32	96	91	88	84	80	77	73	70	67	65	62	59	57	54	52	50
31	96	91	87	83	80	76	73	70	67	64	61	59	56	54	52	50
30	96	91	87	83	80	76	73	70	67	64	61	58	56	53	51	49
29	95	91	87	83	79	76	72	69	66	63	60	58	55	53	51	48
28	95	91	87	83	79	75	72	69	66	63	60	57	55	52	50	48
27	95	91	87	83	79	75	72	68	65	62	59	57	54	52	49	47
26	95	91	86	82	78	75	71	68	65	62	59	56	54	51	49	47
25	95	90	86	82	78	74	71	67	64	61	58	56	53	50	48	46
24	95	90	86	82	78	74	70	67	63	60	58	55	52	50	47	45
23	95	90	86	81	77	73	70	66	63	60	57	54	51	49	47	45
22	95	90	85	81	77	73	69	66	62	59	56	53	51	48	45	44
21	95	90	85	80	76	72	68	65	62	58	55	53	50	47	45	43
20	95	89	85	80	76	72	68	64	61	58	55	52	49	47	44	42
19	94	89	84	80	75	71	67	63	60	57	54	51	48	46	43	41
18	94	89	84	79	75	70	67	63	59	56	53	53	47	45	42	40
17	94	89	83	79	74	70	66	62	59	55	52	52	45	44	41	39
16	94	88	83	78	74	69	65	61	58	54	51	51	45	43	40	38
15	94	88	83	78	73	68	64	60	57	53	50	50	44	42	39	37
14	94	88	82	77	72	68	63	59	56	52	49	49	43	40	38	36
13	94	87	82	76	71	67	62	58	55	51	48	48	42	39	37	34
12	93	87	81	76	71	66	61	57	54	50	47	47	41	38	35	33
11	93	87	81	75	70	65	60	56	52	49	45	45	39	36	34	32
10	93	86	80	74	69	64	59	55	51	47	44	44	38	35	32	30
9	93	86	79	74	68	63	58	54	50	46	42	42	36	33	31	28
8	92	85	79	73	67	62	57	52	48	44	41	41	34	32	29	27
7	92	85	78	72	66	61	56	51	47	43	39	39	33	30	27	25
6	92	84	77	71	65	59	54	49	45	41	37	37	31	28	25	23
5	91	84	76	70	64	58	53	48	43	39	35	35	29	26	23	21
4	91	83	75	69	62	56	51	46	41	37	33	33	26	24	21	19
3	91	82	75	67	61	55	49	44	39	35	31	31	24	21	19	16
2	90	82	74	66	59	53	47	42	37	33	29	29	22	19	16	14
1	90	81	72	65	58	51	45	40	35	30	26	26	19	16	13	11
0	90	80	71	63	56	49	43	37	32	28	23	23	16	13	10	8

SEVERITY LEVEL	0	1	2	3	4
EXERCISE (MIN/HR.)	60	50	45	30	20
DRINKING WATER (L/HR)	1/2	1/2	1	1	1

ผนวก ค
ตารางการสังเกตสีปัสสาวะ และการดื่มน้ำ

สีปัสสาวะ	สี	สาเหตุ	คำแนะนำ
	ใสไม่มีสี	ดื่มน้ำเพียงพอ	ทหารควรรักษาการดื่มน้ำในปริมาณเดิมให้ได้ตลอดทั้งวัน
	สีเหลือง	ดื่มน้ำน้อยเกินไป	ทหารต้องดื่มน้ำให้มากขึ้นในทุกๆ ครั้งที่ฝึกการฝึก อย่างน้อยชั่วโมงละ ๒ แก้ว (๕๐๐ ซีซี)
	เหลืองเข้ม หรือ สีเบียร์หรือ สีน้ำชาเข้ม	ดื่มน้ำไม่พอ	-ทหารต้องดื่มน้ำให้มากขึ้นกว่าปกติ (อย่างน้อยชั่วโมงละ ๔ แก้ว (๑,๐๐๐ ซีซี)) -สังเกตสีของปัสสาวะในครั้งถัดไป ถ้ายังเข้มอยู่ให้ดื่มน้ำเพิ่มอีก
	สีน้ำตาลหรือ สีโค้ก	มีการสลายของ กล้ามเนื้อ อาจทำให้ไตวายได้	-ทหารใหม่รีบแจ้งครูฝึกทันที -ครูฝึกต้องรีบนำทหารไปพบแพทย์ทันที

หมายเหตุ ในช่วงสัปดาห์แรกของการ ฝึก ควรให้ทหารใหม่ปัสสาวะใส่ แก้วหรือภาชนะ พลาสติกใส แล้ว ให้ผู้ฝึกดู ตรวจสอบพร้อมกันก่อนดำเนินการฝึกในแต่ละวัน ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องประกันได้ว่า ทหารใหม่มีปริมาณน้ำในร่างกายเพียงพอที่จะไม่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากความร้อน

ผนวก ง
 ตารางการแบ่งกลุ่มเสี่ยง

สีสัญลักษณ์	กลุ่มเสี่ยง	การปฏิบัติ
ไม่มี	ไม่มีปัจจัยเสี่ยง	ทำการฝึกได้ตามปกติ
สีขาว	๑. ร่างกายไม่เคยชินกับการออกกำลังกาย การฝึก และความร้อน ๒. อดนอน พักผ่อนไม่เพียงพอ (นอนหลับน้อยกว่า ๘ ชม.) ๓. ผู้ที่มีอาการป่วยก่อนเข้ารับการฝึก เช่น มีไข้ เป็นหวัด ท้องเสีย หอบหืด เป็นต้น แต่ขณะนี้ปัจจุบันไม่มีอาการดังกล่าว ๔. มีประวัติใช้ยาเสพติดมาก่อน แต่ไม่ได้เสพยาก่อนมารับการฝึกภายใน ๓ วัน ๕. ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อย่างหนัก ภายใน ๑ สัปดาห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๒๔ ชม. ก่อนเข้ารับการฝึก	ฝึกได้ตามปกติแต่มีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ
สีเหลือง	๑. ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายมากกว่า ๒๘ ๒. มีไข้ ๓๗.๓ - ๓๗.๗ องศาเซลเซียส เมื่อวัดโดยเทอร์โมมิเตอร์ทางปาก หรือทางรักแร้ ๓. มีอาการท้องเสีย หรือเป็นหวัดแต่ไม่มีไข้ ในขณะที่เข้ารับการฝึก ๔. มีโรคประจำตัวสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึก หรือต้องรับประทานยาเป็นประจำ ๕. ต้องรับประทานยาบางชนิด ซึ่งทำให้การระบายความร้อนออกจากร่างกายทางเหงื่อได้ลดลง เช่น ยาลดน้ำมูก ยาแก้แพ้ ยาแก้ท้องเสีย ยาขับปัสสาวะ ยาจิตเวช เป็นต้น ๖. ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ถูกทำร้ายร่างกายจนกล้ามเนื้อฟกช้ำอย่างรุนแรง และปรากฏอาการอยู่เมื่อเข้ารับการฝึก ๗. ผู้ที่ได้บริจาคโลหิตภายใน ๓ วัน ก่อนเข้ารับการฝึก ๘. มีประวัติใช้ยาเสพติดในช่วงเข้ารับการฝึก	ต้องปรับลดปริมาณการฝึกลงให้เหมาะสมหรือต้องแยกกลุ่มฝึกและสังเกตอาการอย่างใกล้ชิด
สีแดง	๑. มีไข้สูงเกิน ๓๗.๗ องศาเซลเซียส เมื่อวัดโดยเทอร์โมมิเตอร์ทางปาก หรือทางรักแร้ ๒. เคยมีอาการบาดเจ็บจากความร้อน ที่ต้องนอนพักรักษาตัวใน รพ. มาก่อน ๓. มีใบรับรองแพทย์ให้งดการฝึกในช่วงเข้ารับการฝึก ๔. น้ำหนักลด ๒ กก. ภายใน ๑ สัปดาห์	ต้องงดฝึก